

Eindrapportage Samen Verder

30 mei 2017

Drs. Vivian den Hartogh
Samenverder@bpbi.nl
www.bpbi.nl

Eindrapportage Samen Verder

Inhoud

Inleiding	3
Achtergrond	4
Leeswijzer	5
1. Looptijd van het project.....	6
2. Opbrengsten en bouwstenen voor het samenwerkingsconvenant	8
3. Resultaten uit de pilots	9
Resultaten op gebied van communicatie:	9
Resultaten op gebied van werkprocessen en doorstroom:	10
Resultaten op het gebied van rolverheldering/verdeling:	13
4. Tips en trics voor het opzetten en/of intensiveren van samenwerking	15
5. De route naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant	16
6. Convenant samenwerking gemeente en beschermingsbewindvoerder	17

Inleiding

Voor u ligt de eindrapportage in het kader van het subsidieproject 'Samen Verder'. In deze rapportage is beschreven welke stappen gedurende het project zijn genomen, wie betrokken zijn en wat wij opleveren.

De rapportage eindigt met het samenwerkingsconvenant. De input voor dit landelijke convenant is opgehaald in de regionale bijeenkomsten, werkgroepen, pilots en inspiratie bijeenkomsten. Het convenant kan rekenen op een brede steun onder zowel gemeenten als beschermingsbewindvoerders.

Op 8 juni, de dag van de lancering van het samenwerkingsconvenant, presenteren wij het convenant aan een afvaardiging van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze dag staat in het teken van de intentie om vanuit gemeenten en beschermingsbewindvoerders (verder) samen te werken.

Het convenant dient als raamwerk waarmee lokaal de samenwerkingsafspraken tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders ingevuld kunnen worden.

Het presenteren van het samenwerkingsconvenant is formeel een moment van afsluiting van het subsidieproject 'Samen Verder'. Daarnaast is het ook een begin voor het opstarten of intensiveren van de samenwerking. Binnen deze samenwerking is het leveren van de meest passende zorg en ondersteuning aan de kwetsbare burgers met financiële problemen, een van de belangrijkste doelen.

Wij wens u veel inspiratie en een vruchtbare samenwerking toe!

Achtergrond

Beschermingsbewind wordt conform art. 1:431 BW ingesteld indien een meerderjarige als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen zelf behoorlijk waar te nemen of het de verwachting is dat deze toestand binnen afzienbare tijd zal optreden. Sinds de wijziging van de wet, per 1 januari 2014, is het hebben van problematische schulden en verkwisting een grond voor beschermingsbewind. Deze bewinden worden ook wel de 'schuldenbewinden' genoemd.

Een burger kan zelf bewind aanvragen of een derde partij (familie, voogd, curator, mentor of het Openbaar Ministerie) doet dit voor hem of haar. Alleen na een uitspraak van de kantonrechter is het beschermingsbewind van kracht. De kantonrechter is ook de partij die het beschermingsbewind weer kan opheffen. Sinds de 'Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap' van kracht is, hebben de gemeenten de bevoegdheid om bij een beschermingsbewind, opgelegd op grond van verkwisting of problematische schulden, zowel de aanvraag als het verzoek tot opheffing van het bewind in te dienen bij de kantonrechter.

De beschermingsbewindvoerder hanteert een tarief voor zijn of haar werkzaamheden. De maximale hoogte van dit tarief is beschreven in de Beloningsregeling CBM. Als de onder bewindgestelde genoeg inkomen heeft betaalt hij of zij de vergoeding zelf. Maar zodra de onder bewindgestelde niet draagkrachtig genoeg is, kan hij of zij zich tot de gemeente wenden met het verzoek om bijzondere bijstand voor de kosten van het beschermingsbewind te verstrekken. Volgens artikel 35 lid 1 Participatie Wet kan bijzondere bijstand worden verstrekt als een burger door bijzondere omstandigheden noodzakelijke kosten maakt, die volgens het college niet kunnen worden voldaan uit de bijstandsnorm of het inkomen van de burger. Als een gemeente een passende en toereikende voorliggende voorziening aanbiedt, vervalt het recht op inkomensondersteuning via de bijzondere bijstand.

Het aantal toenemende maatregelen beschermingsbewind blijft zorgen voor spanningen tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders. Sinds enkele jaren is er een duidelijke stijgende lijn zichtbaar in het aantal opgelegde maatregelen beschermingsbewind. Uit de cijfers, gepresenteerd in het jaarverslag van de rechtspraak 2015, blijkt dat eind 2014 er 260.000 lopende bewindzaken waren die eind 2015 waren toegenomen tot 295.000. Eind 2016 is dit toegenomen tot 326.100 burgers die onder een vorm van bewind staan. Dit betreft dus niet alleen beschermingsbewind, ook curatele en mentorschap.

Reeds eerder zijn door middel van onderzoeken signalen afgegeven dat het aantal beschermingsbewind maatregelen fors toeneemt. Het onderzoek van Den Hartogh – Stimulansz (2014) en Bureau Bartels (2015) laten duidelijk een stijging zien. Beide onderzoeken hebben in beeld gebracht dat een stijging van de maatregel beschermingsbewind gepaard gaat met toenemende kosten voor gemeenten. Het onderzoek van Bureau Bartels toont daarnaast aan dat in 2015 51% van de gemeente een alternatief voor beschermingsbewind aanbod om zo de kosten te drukken. Het gaat hier vaak om voorzieningen die vanuit de schuldhulpverlening worden aangeboden, zoals inkomensbeheer, budgetbeheer of het doorbetalen van de vaste lasten bij uitkeringsgerechtigden.

Bureau Bartels concludeerde ook dat bij 77% van de onder bewindgestelden, de maatregel terecht was opgelegd. Dit impliceert dat vele burgers een blijvende maar ook intensieve vorm van ondersteuning

nodig hebben om niet verder in de financiële problemen te geraken of de financiële situatie stabiel te houden.

Het zoeken naar alternatieven voor beschermingsbewind leidt enerzijds tot mooie voorbeelden van samenwerking en anderzijds tot oplossingen waarbij er geen bijzondere bijstand meer verleend wordt voor beschermingsbewind en er een teneur van tegenwerking en verharding ontstaat.

Het project 'Samen Verder' is gestart met het doel partijen samen te brengen, want onbekend maakt onbemind, bleek gedurende het project. Door het samenbrengen van gemeenten en bewindvoerders werd vaak de negatieve teneur doorbroken. Gaande het project ontstonden er mooie initiatieven en werden er stappen gezet om gezamenlijk de burger optimaal te ondersteunen. Deze mooie voorbeelden hebben we verzameld en gebundeld in deze rapportage.

Het gaat om gemeenten en beschermingsbewindvoerders die samenwerkingsafspraken hebben gemaakt om daarmee het best passende ondersteuningsaanbod aan kwetsbare burgers (met financiële problemen) te kunnen bieden. Ze zoeken in gezamenlijkheid naar een oplossing voor het kostenprobleem, door afspraken te maken over de in-, door- en uitstroom, het verkorten van werkprocessen en het maken van efficiëntie slagen.

Deze voorbeelden dienen niet alleen ter inspiratie, zij hebben tevens bijgedragen aan de vorming van het samenwerkingsconvenant.

Het subsidieproject 'Samen Verder' komt ten einde. Getracht is landelijk de samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders een impuls te geven. Het samenwerkingsconvenant vormt een werkbare basis en startpunt om samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders te bevorderen en intensiveren.

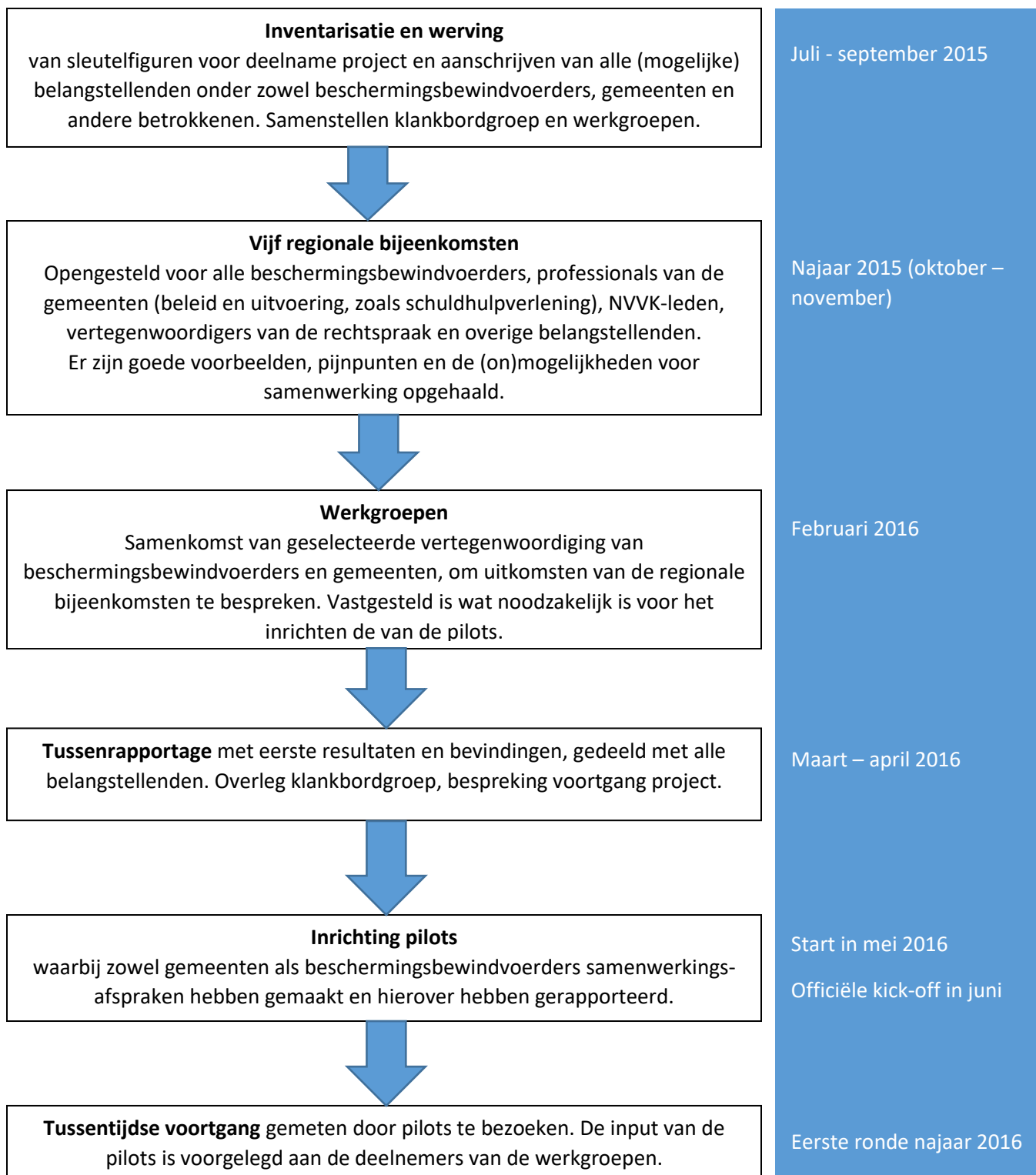
Leeswijzer

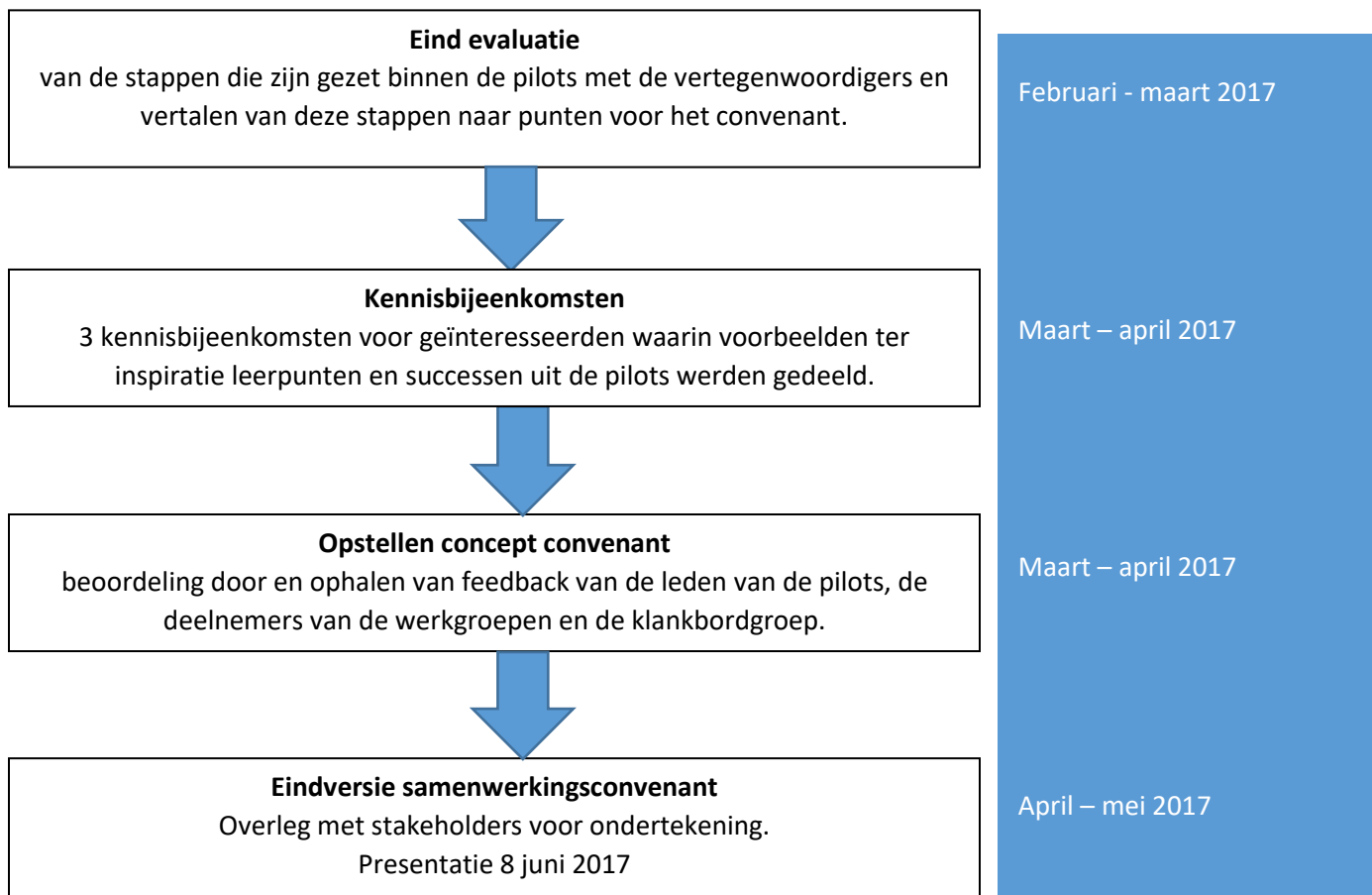
Deze eindrapportage is als volgt opgebouwd; in hoofdstuk 1 nemen wij u mee in het verloop van het project, welke stappen zijn genomen tot aan de beëindiging van het project.

In hoofdstuk 2 zijn kort de bouwstenen voor samenwerking beschreven die de basis vormden voor de opgezette pilots. In hoofdstuk 3 hebben we de resultaten uit de pilots inzichtelijk gemaakt. Dit hoofdstuk dient ter inspiratie voor alle gemeenten en beschermingsbewindvoerders die een samenwerking willen starten en/of intensiveren en zoekende zijn naar de mogelijkheden om dit te doen. De pilot deelnemers hebben ook tips en tricks geformuleerd die in hoofdstuk 4 zijn opgenomen. De tips en tricks zijn als actiepunten en aanbevelingen geformuleerd. Hoofdstuk 5 beschrijft hoe het convenant tot stand is gekomen. Met het convenant zelf sluiten we deze rapportage af.

1. Looptijd van het project

In juli 2015 is het project 'Samen Verder' van start gegaan. We hebben de volgende stappen doorlopen:

Gedurende de gehele looptijd zijn geïnteresseerden, deelnemers en andere contactpersonen via mailings op de hoogte gehouden van het project. Daarnaast zijn alle documenten met de belangstellenden gedeeld, ter inspiratie en verdere verspreiding. Alle documenten staan ook op de site 'Samen Verder' en zijn daar vrij op te downloaden¹.

Het was bijzonder om te zien dat gemeenten en beschermingsbewindvoerders ook buiten de projectpilots om hun stappen om samenwerking op te zetten of te intensiveren met ons deelden. Daarnaast kregen de projectgroepleden met enige regelmaat vragen van zowel professionals werkzaam bij gemeenten of van beschermingsbewindvoerders hoe zijn samenwerking konden vormgeven en of wij hen in contact konden brengen met onze pilotdeelnemers om hen op weg te helpen.

¹ Zie: <http://www.bpbi.nl/overig.html?p=400>

2. Opbrengsten en bouwstenen voor het samenwerkingsconvenant

Vanuit de vijf regionale bijeenkomsten zijn drie bouwstenen voortgekomen die van belang zijn voor het opzetten van samenwerking. Het gaat dan om; communicatie, rolverdeling/verheldering en werkprocessen. Deze bouwstenen zijn in de werkgroepen verder uitgewerkt.

De rode lijn van de samenwerking is het 'belang en de behoefte van de klant'. Iedere partij wil de klant centraal stellen en de klant datgene bieden dat nodig is gezien zijn of haar ondersteuningsbehoefte. Ofwel, hoe kan de klant het beste worden bediend, passend bij de ondersteuningsvraag?

Essentiële punten betreffende het doel en inhoud van de samenwerking die meerdere malen benoemd zijn, zijn de volgende:

- Klant en zijn/haar ondersteuningsbehoefte moet centraal staan;
- Een efficiënte slag van de inzet van maatschappelijke middelen bewerkstelligen en een kwaliteitsslag maken;
  - Denk aan een inspanningsplicht voor het leveren van kwaliteit en borging daarvan. Bijvoorbeeld door een meldpunt 'misstanden' in te richten.
  - Door korte lijnen in regelen en werken met vaste, goed bereikbare contactpersonen die beslissingsbevoegd zijn;
- Het delen van kennis en kunde:
  - bijvoorbeeld door lokale en regionale 'duurzame' overlegstructuren in te regelen waarbij men elkaar blijvend vindt en eventuele knelpunten op macro, meso en microniveau bespreekbaar kan maken;
- Het bevorderen van complementair en/of integraal werken;
  - Het helpt als de gehele keten op de hoogte wordt gebracht van de gemaakte afspraken;
  - Bij schuldendossiers complementair werken, door bepaalde taken bij 1 partij te beleggen en zaken niet dubbel te doen;
  - Streven naar standaardisatie, uniformering en digitalisering, of het maken van afspraken over vereenvoudiging van aanvragen;
- Rolverheldering; door af te stemmen wanneer een dossier wordt overgedragen en welke rol eenieder heeft of behoudt binnen de ondersteuning van de klant;
  - Het delen van openbare informatie over de rol, taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder / schuldhulpverlener, etc.
- Concrete afspraken over instroom, doorstroom en uitstroom, dragen bij aan het oplossen van het probleem;
  - Om uitstroom te bevorderen moeten er specifiek afspraken worden gemaakt over de ontwikkeling van de financiële zelfredzaamheid van de burger en ieders rol daarin;
  - Vertrouwen is een essentiële voorwaarde om deze afspraken te maken.

3. Resultaten uit de pilots

Gemeenten zijn gevraagd of zij wilden fungeren als pilot binnen het project. De gemeenten hebben zelf beschermingsbewindvoerders benaderd. Uit alle belangstellende en enthousiaste reacties zijn zeven pilotdeelnemers gekozen. Het gaat om de pilotgemeenten Rotterdam, Den Haag, Venlo, Den Bosch, Almere, Emmen en Amersfoort.

Deze deelnemers waren in de startende fase of wilden een doorontwikkeling in de uitvoerende fase maken waarbij gezamenlijke werkafspraken ten behoeve van een betere samenwerking werden gemaakt of geïntensiveerd. Ten tijde van de looptijd van het project heeft er driemaal een meetmoment plaatsgevonden. Tijdens dit contact werd gemonitord en geëvalueerd hoe de samenwerking verliep. De focus lag op de werkprocessen en gemaakte werkafspraken. Wat is er veranderd, wat levert dit op, of welke effecten lijken deze veranderingen teweeg te brengen?

De pilotdeelnemers hebben aan de hand van de tussenrapportage werkafspraken gemaakt. Juni 2016 heeft de officiële kick-off bijeenkomst plaatsgevonden. Deze bijeenkomst diende ook gelijk als nulmeting; besproken is waar de pilotdeelnemers stonden op dat moment en waar zij hoopten gaande het project te staan.

De opbrengsten uit de pilots zijn onderverdeeld in de onderwerpen van de drie bouwstenen, te weten; communicatie, rolverdeling/verheldering en werkprocessen.

Resultaten op gebied van communicatie:

Alle pilotdeelnemers hechten belang aan communicatie, het is de eerste stap naar samenwerking en het bouwen aan wederzijds vertrouwen. Iedere deelnemer geeft hier op haar eigen wijze vorm aan.

Zo ontwikkelt gemeente **Rotterdam** zogenaamde '*schuldenkamers*'. Dit worden periodieke bijeenkomsten waar professionals van het wijkteam, Sociaal Raadslieden, de kredietbank en beschermingsbewindvoerders aanschuiven. Deze bijeenkomsten moeten leiden tot het delen en opbouwen van deskundigheid door casussen inhoudelijk te bespreken en kijken of knelpunten opgelost kunnen worden door werkprocessen te verbeteren. Ook stemmen de professionals af of het meest passende product, gezien de problematiek van de Rotterdammer, is ingezet.

In de aanloopfase heeft een bijeenkomst met 5 beschermingsbewindkantoren en professionals van de gemeente Rotterdam plaatsgevonden. Hier zijn *verbeterpunten geïnventariseerd* en is een koers uitgezet om de samenwerking te intensiveren. Daarbij willen de partijen een soort eisenpakket samenstellen, waarin sterk gestuurd zal worden op kwaliteit.

In gemeente **Den Bosch** is ook flink ingezet op de communicatie. De grootste winst is behaald door elkaar te *leren kennen*. Dit draagt bij aan het overbruggen van een kloof tussen bewindvoerders en de gemeente. Over en weer zijn er *werkbezoeken* afgelegd om meer zicht te krijgen op de mogelijkheden voor samenwerking.

Gemeente **Almere** zet in op het *ombuigen* van de *negatieve denkbeelden* van beschermingsbewindvoerders en hulpverleners over de gemeente. Zij organiseren jaarlijks bijeenkomsten en vragen actief naar input van beschermingsbewindvoerders. Hierdoor zijn de bijeenkomsten veel inhoudelijker geworden en worden ze ook goed bezocht. Vanuit de gemeentelijke schuldhulpverlening is er een *voorlichtingsbijeenkomst* georganiseerd ten tijde

van de pilot, hier namen 80 beschermingsbewindvoerders aan deel. Medewerkers van de gemeente Almere hebben zich voorgesteld en uitleg gegeven over de procedures. Daarnaast is er o.a. besproken hoe het screeningsinstrument Mesis is in te zetten binnen het proces en de aanvraag van beschermingsbewind. Bewindvoerders willen vooral in *gezamenlijkheid* hieraan meewerken, waarbij niet 1 partij of de uitkomst van een instrument bepaalt welke route de burger zou moeten belopen. Bewindvoerders staan vooral open om in gezamenlijkheid tot een passend hulpaanbod te komen. In een kleiner verband is er in een vervolg bijeenkomst, aan de hand van cases, besproken hoe *werkprocessen verbeterd* kunnen worden.

In gemeente **Emmen** is ook *persoonlijk contact* gezocht met beschermingsbewindvoerders en zijn werkbezoeken afgelegd. Dat draagt bij aan een *sociale kaart* die gevuld wordt met rechtstreekse *contactgegevens*. Daarnaast is op de gemeentelijke website een aparte *webpagina* ingericht voor beschermingsbewindvoerders. Zij treffen hier relevante informatie aan en kunnen het aanvraagformulier voor de bijzondere bijstand daar downloaden. Voorheen moest dit formulier worden opgevraagd bij de gemeenten en dan ingevuld terug worden gestuurd. Om zo een groot mogelijk bereik te hebben met gezamenlijke bijeenkomsten, heeft de gemeente Emmen voor beschermingsbewindvoerders PE punten laten toekennen. Hierdoor levert de bijeenkomst de beschermingsbewindvoerders nog iets extra's op.

Binnen gemeente **Amersfoort** heeft Stadsring51 minimaal twee keer per jaar contact met de beschermingsbewindkantoren waarmee zij intensief samenwerken. Hierbij worden ook eventuele *signalen* rondom de *verbetering* van de *dienstverlening* gemeld en besproken. Een vast agendapunt is het *evalueren* van de *samenwerkingsafspraken*. Indien wenselijk of nodig worden deze afspraken in gezamenlijk overleg bijgesteld.

Resultaten op gebied van werkprocessen en doorstroom:

Binnen de pilots hebben alle gemeenten op geheel eigen wijze gekeken of werkprocessen aangescherpt konden worden, er complementair en vooral efficiënter gewerkt kan worden. Enkele gemeenten hebben samen met bewindvoerders onderzocht of door- en uitstroom gezamenlijk te realiseren is en op welke wijze.

Zo heeft de gemeente **Den Haag** samen met beschermingsbewindvoerders de '*doelgroepenroute*' ontwikkeld. Deze doelgroepenroute bestaat uit een paar onderdelen:

Het is enerzijds een *verkorte route* voor hulpverleners die cliënten willen aanmelden voor *schuldhulpverlening*. Er wordt tijdwinst behaald door zo veel als mogelijk te digitaliseren, complementair te werken en benodigde stukken eenmalig op te vragen en/of rechtstreeks bij de verstrekende instanties (denk aan het UWV, etc.). Daarnaast vindt het *intakegesprek* plaats tussen de burger, zijn *beschermingsbewindvoerder* en/of *zorgverlener* en de *professional* van de *schuldhulpverlening* van de gemeente (tenzij wordt ingeschat dat dit niet constructief is).

Er zijn gezamenlijk *doelgroepen* bepaald. De indeling in deze groepen houdt verband met de *duur* waarvoor de *bijzondere bijstand* door de gemeente wordt toegekend en de *vereenvoudiging* van de aanvraag. Voorheen werd bijzondere bijstand voor 'onbepaalde duur' toegekend en werd het dossier inhoudelijk niet meer gemonitord. Om meer zicht te krijgen op de ondersteuningsbehoeften van de onderbewindgestelden en de mogelijkheden om een burger binnen het dossier in beweging te krijgen,

wordt er nu gewerkt met vier 'doelgroepen'. Valt de burger in doelgroep 1 dan houdt dat in dat het dossier in de inventarisatie en/of stabilisatiefase zit. Bijzondere bijstand wordt toegekend voor 1 jaar. Doordat na een jaar opnieuw bijzondere bijstand moeten worden aangevraagd door de beschermingsbewindvoerder, vindt er gelijk een evaluatiemoment plaats. Hoe staat het dossier er nu voor? Wat is er gebeurd? Kunnen de schulden geregeld worden of spelen er belemmeringen? Valt het dossier binnen doelgroep 2, dan is er sprake van een minnelijke schuldregeling. Doelgroep 3 betreft een wettelijke schuldregeling en bij doelgroep 4 gaat het om niet saneerbare of onoplosbare schulden. In deze gevallen wordt de bijzondere bijstand voor 5 jaar toegekend. Voor deze termijn is gekozen omdat uit landelijke cijfers blijkt dat het oplossen van schulden gemiddeld vijf jaar in beslag neemt, daarnaast hanteert de rechtbank bij de zogenaamde schuldenbewinden dezelfde termijn (deze termijn is ook opgenomen in artikel 1:446a BW).

Doorstroom wordt gerealiseerd door onderbewindgestelden vanuit de gemeente een *coachingstraject* aan te bieden. Er wordt gewerkt aan het vergroten van de financiële zelfredzaamheid, met als doel het zelfstandig kunnen regelen van de financiën. Is dat doel bereikt dan kan beschermingsbewind worden afgebouwd en uiteindelijk opgeheven. Beschermingsbewindvoerders *screenen* hun klanten. Zij leveren de klanten, waarbij de inschatting is dat zij leerbaar zijn, bij de gemeente aan voor dit traject.

Gemeente **Venlo** heeft de samenwerking met enkele bewindvoerderskantoren *geformaliseerd* en geoptimaliseerd door hen op te nemen in een zogenaamde '*poule*'. De bewindvoerderskantoren moeten voldoen aan enkele (beperkte) randvoorwaarden, waarbij de nadruk ligt op de kwaliteit. Kantoren moeten bijvoorbeeld laten zien dat het belang van de klant voorop staat en moeten lid zijn bij een branche-/beroepsvereniging. Indien een burger met een financiële ondersteuningsvraag bij de gemeente komt en *inkomensbeheer* of *beschermingsbewind* is geïndiceerd, dan biedt de gemeente deze burger een lijst aan waarop alle pouledeelnemers staan. De burger kiest zelf uit de deelnemers van de poule. De beschermingsbewindvoerder krijgt zowel een *vergoeding* voor inkomensbeheer en/of beschermingsbewind via de bijzondere bijstand (bij onvoldoende draagkracht van de burger) en dient hiervoor een *vereenvoudigde aanvraag* in bij de gemeente. De *rechtmatigheidstoets* wordt *overgeslagen* in die situaties waarin bijvoorbeeld de burger een Participatie-uitkering geniet en de inkomensgegevens reeds bekend zijn bij de gemeente.

Momenteel wordt gewerkt aan een collegebesluit voor deze werkafspraken zodat de pilot kan worden opgenomen in het *gemeentelijk beleid*.

Stadsring51, onderdeel van de gemeente **Amersfoort** werkt ook met een *poule*. Er nemen 8 beschermingsbewindskantoren deel. Zij hebben hier nu anderhalf jaar ervaring mee en merken dat vooral het *wederzijds vertrouwen* essentieel is voor de samenwerking. Met deze kantoren zijn vanuit de *schuldhulpverlening* ook werkafspraken gemaakt en vastgelegd. Zo wordt vanuit Stadsring51 de burger actief naar de bewindskantoren uit de poule verwezen. Deze kantoren nemen ook *actief contact* op met Stadsring51 als er sprake is van schuldproblematiek en er een mogelijkheid is voor het regelen van de schulden. In dat geval vindt er geen aanmeldgesprek bij de schuldhulpverlening plaats. Na aanmelding van de burger door de beschermingsbewindvoerder bij een *vast contactpersoon* van stadsring51 volgt er binnen drie weken *direct* een *intakegesprek* voor schuldhulpverlening. Tijdens het intakegesprek wordt een uitgebreide *digitale vragenlijst* met de burger doorlopen en ingevuld. Hiermee wordt een diagnose gesteld van de exacte hulpvraag van de burger. Door de professionals van Stadsring51 wordt de uitkomst van de diagnose besproken met de beschermingsbewindvoerder. De bewindvoerder ontvangt

ook het *integrale plan van aanpak* dat door Stadsring51 wordt opgesteld, om de situatie van de burger te verbeteren.

Inmiddels is het *diagnose-instrument* 'Bewind51' ontwikkeld². Momenteel worden er afspraken gemaakt met de beschermingsbewindvoerders over de inzet van het instrument om burgers financieel zelfredzaam te maken. Het idee hierbij is dat de beschermingsbewindvoerder een actieve rol speelt bij het *afnemen* van het *instrument*, het leveren van input voor een goede diagnose en het uitzetten van *vervolgacties*. Denk hierbij aan de burger informeren over ondersteuningsmogelijkheden voor zijn behoeften (niet alleen gericht op financiële zelfredzaamheid, maar ook op problemen op andere leefdomeinen). Zijn er mogelijkheden op grond van *financiële zelfredzaamheid* dan werkt de beschermingsbewindvoerder hieraan mee, denk aan aanpassingen in het patroon van uitbetaling leefgeld, of de burger zelf betalingen laten doen. Of er wordt *dienstverlening* via *derden* ingezet, denk aan vrijwilligers, coaching, etc. Dit traject wordt zowel met de burger als de professionals van Stadsring51 geëvalueerd. Gekeken wordt of het werkt en wat er mogelijk is. Na ongeveer een jaar wordt een verkorte versie van 'Bewind51' ingevuld en gekeken of de ingezette interventies effectief waren. Tevens wordt bekeken of beschermingsbewind de *meest passende maatregel* is, of dat er een andere *ondersteuningsvorm* moet worden ingezet.

Erkend wordt dat beschermingsbewindvoerders hiervoor extra uren maken en dus een *tijdsinvestering* doen. Om hieraan tegemoet te komen stelt gemeente Amersfoort voor om gedurende dit traject tot ongeveer 8 uur extra te vergoeden, mits de aanbevelingen van 'Bewind51' zijn uitgevoerd. Bij de aanbevelingen en uiteenzetting van de te volgen stappen werken de beschermingsbewindvoerder en gemeente nauw samen.

In gemeente **Den Bosch** worden de mogelijkheden tot *door-* en *uitstroom* uit beschermingsbewind onderzocht. De werkwijze van de gemeenten Den Haag en Den Bosch zijn vergelijkbaar. Ook in Den Bosch is in overleg met beschermingsbewindvoerderskantoren afgesproken dat zij burgers *selecteren* die mogelijk leerbaar zijn. Deze burgers wordt gedurende een half tot 1 jaar een *coachingstraject* aangeboden. Indien na deze termijn zowel de gemeente als beschermingsbewindvoerder van mening zijn dat de burger voldoende financieel zelfredzaam is, wordt in gezamenlijkheid een *verzoek* tot *opheffing* van het *beschermingsbewind* bij de kantonrechter ingediend. Heft de kantonrechter het beschermingsbewind op dan blijft de gemeente nog enkele maanden proactief betrokken bij de burger voor '*nazorg*' om terugval te voorkomen.

Voor het aanvragen van bijzondere bijstand geldt voor alle bewindvoerders dat ze gebruik kunnen maken van een *versneld werkproces*. De bewindvoerder passeert het Klant Contact Centrum van de gemeente Den Bosch en dient de aanvraag, *digitaal, rechtstreeks* bij de *backoffice* in. De backoffice beoordeelt en toets de rechtmatigheid. Deze verkorte werkwijze levert de beschermingsbewindvoerder minimaal een uur *tijdwinst* op per aanvraag.

Gemeente **Almere** heeft ingezet op het *bevorderen* van de *door-* en *uitstroom*. Zij gebruiken in het kader van de gemeentelijke schuldhulpverlening het screeningsinstrument Mesis. Een verkorte versie van dit instrument wordt ingezet in het kader van de samenwerking met beschermingsbewindvoerders om te

---

² Dit is geen ontwikkeling die voortkomt uit het project 'Samen Verder'. Stadsring51 ontwikkelt dit instrument in het kader van een ander project. De ontwikkeling vonden wij echter interessant genoeg om te delen en hebben wij om die reden opgenomen in deze eindrapportage.

toetsen of een *burger leerbaar* is en in welke mate. Op basis van de uitkomst wordt gezamenlijk bepaald of een *coachingstraject* ter bevordering van zelfredzaamheid wordt aangeboden aan de burger.

In Almere zijn er nu 40 burgers die 3 jaar in een schuldregeling zitten en onder bewind zijn gesteld. De beschermingsbewindvoerders worden verzocht om de verkorte *vragenlijst* van Mesis in te vullen om te toetsen of de onderbewindgestelde burger (nog) de meest passende hulp ontvangt en te bezien of er gewerkt kan worden aan financiële zelfredzaamheid (en dus eventueel uitstroom uit beschermingsbewind). Gepoogd wordt om de uitstroom na het derde jaar schuldhulpverlening te bevorderen. Burgers kunnen een coachingstraject volgen. In gezamenlijk overleg kan de gemeente met de beschermingsbewindvoerder de *best passende hulp* bieden aan de burger. Ook de *rechtspraak* is bij dit proces betrokken, er worden gesprekken gevoerd over de mogelijke inzet van Mesis als instrument bij de instellingsverzoeken.

Gepoogd wordt een *efficiëntie* slag te maken door zo min mogelijk dubbel te *inventariseren*. Het gaat hier vooral over het opvragen van stukken door zowel de beschermingsbewindvoerder als de professional van de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Binnen gemeente **Emmen** zag men dat samenwerken niet zo zeer tot *direct kostenbesparing* en uitstroom zou leiden, maar er wel kosten bespaard kunnen worden door efficiënter te werken. Daarom is de samenwerking gericht op het *optimaliseren* van de *werkprocessen* dat al begint met de speciale gemeentelijke webpagina voor beschermingsbewindvoerders. Ziet een professional van de gemeente dat er gegevens ontbreken bij een aanvraag bijzondere bijstand, dan wordt de beschermingsbewindvoerder gebeld of gemaild en worden de stukken direct opgevraagd. Dit bespoedigt de *doorlooptijd* en kost uiteindelijk minder *arbeidsuren*.

Bij de gemeente Emmen wordt, net als bij de gemeente Venlo gekeken of *budgetbeheer* afdoende is voor de ondersteuningsbehoefte van de burger. Is dit het geval dan wordt hiervoor *tijdelijk bijzondere bijstand* verleend als een beschermingsbewindvoerder het budgetbeheer verzorgd. Hiermee wordt voorkomen dat een relatief zware maatregel als beschermingsbewind wordt ingezet als dat niet echt nodig is.

Resultaten op het gebied van rolverheldering/verdeling:

De gemeenten die zoekende zijn naar de mogelijkheden voor door- en uitstroom maken hiermee ook afspraken over de rolverdeling. Bij het inzetten van bijvoorbeeld een diagnose-instrument is het noodzakelijk om goed af te spreken wie het instrument afneemt en wie vervolgens de regie voert op de uit te voeren vervolgacties. Bij afspraken over de uitstroom worden ook afspraken gemaakt hoe hier in gezamenlijkheid vorm aan kan worden gegeven en over wie verantwoordelijk is voor de 'nazorg'. Andere mooie voorbeelden rondom de rolverheldering en verdeling die niet alleen op de door- en uitstroom zijn gericht, zijn zichtbaar in de gemeente Rotterdam en Emmen.

In **Rotterdam** wordt er een *placemat* (sociale kaart) ontwikkeld waarop een *stroomschema* staat met allerlei vormen van hulp (waaronder ook beschermingsbewind). Iedere professional, werkzaam in het sociaal domein, kan dit stroomschema gebruiken om de best passende hulp te selecteren voor de burger en zijn/haar (financiële) probleem. Hiermee wordt niet alleen het hulpaanbod veel inzichtelijker, het is ook duidelijker welke partij *leidend* kan zijn in de *ondersteuning* van de burger.

In gemeente **Emmen** is er bijgedragen aan een tool van 'Salutem'; de *voorzieningswijzer*³. Hierin zijn alle (minima)regelingen opgenomen waar een burger en/of zijn gezin recht op kan hebben. De tool maakt *inzichtelijk* waar de *voorziening* kan worden aangevraagd en wie kan helpen om een aanvraag te doen. Zo laat de tool zien of de burger zijn/haar inkomen op orde is en wanneer dat niet het geval is, wie er zou kunnen ondersteunen.

Gemeente Emmen richt zich, zo veel als mogelijk, op de *voorkant* van het *traject*. Zodra een burger zich meldt voor een uitkering, ligt de focus op het *signaleren* van eventuele financiële problemen. Vanuit dat contact kan in gezamenlijkheid ook bepaald worden welke ondersteuning het beste past bij de behoefte van de burger.

---

³ Zie: www.devoorzieningswijzer.nl

4. Tips en trics voor het opzetten en/of intensiveren van samenwerking

Uit de pilots zijn een aantal punten naar voren gekomen die een samenwerking succesvol(ler) kunnen maken. Deze zijn hieronder opgenomen. Ze zijn niet limitatief bedoeld, maar ter inspiratie:

- Samenwerking is beter te realiseren bij een gezamenlijk doel. Het belang van de klant zou voorop moeten staan bij het maken van samenwerkingsafspraken.
- Wederzijds vertrouwen is essentieel. Zonder vertrouwen is goede samenwerking niet mogelijk.
- Blijf communiceren! Er wordt weleens gesteld dat vertrouwen met één stap tegelijk komt en met twee stappen tegelijk gaat. Communicatie is hier een essentieel onderdeel van. Wees helder in je boodschap en hou de communicatie gaande.
- Een negatieve toon verstoort het opgebouwde vertrouwen. Het is effectiever om vanuit een behoefte tot samenwerking te communiceren in plaats van 1 negatieve ervaring het onderwerp van gesprek laten zijn. Communiceer naar burgers en derden niet op een negatieve manier over elkaar.
- Om communicatie gaande te houden is tijd nodig. Reserveer die ook. Goed communiceren bouwt mee aan wederzijds vertrouwen.
- Communiceer niet alleen door te zenden, maar zorg ervoor dat het een gezamenlijk proces wordt en blijft.
- Maak duidelijk waar je belang ligt en erken dit ook. Dus het kostenaspect mag een belang zijn, maar maak dit ook expliciet. Gemeenten zoeken veelal naar een manier om de kosten bijzondere bijstand te drukken, maar bewindvoerders zijn eveneens op zoek naar mogelijkheden om ureninzet terug te dringen. Buig dit gezamenlijk belang om in goede samenwerkingsafspraken.
- Hou elkaars belangen in de gaten en zoek naar werkvormen waar beide partijen voordeel bij hebben, met als ultieme doel 'het verbeteren van de situatie van de klant'.
- Maak resultaten zichtbaar, dit geeft positieve impulsen aan je samenwerking en versterkt de olievlek werking.
- Het is vanuit de gemeente nodig dat de samenwerkingsvormen tussen de gemeente en beschermingsbewindvoerders op steun vanuit het college kunnen rekenen. Dat maakt het ook mogelijk om beleid (breed) in te voeren.
- Kosten kunnen op meerdere wijzen bespaard worden; door efficiënter te werken, dubbelingen te voorkomen, aanvragen te verkorten of versnellen, maar ook door gezamenlijk te kijken welke vorm van hulp het beste past bij de ondersteuningsbehoefte van de klant.
- Met het opstellen van een convenant wordt een begin voor samenwerking gemaakt. De samenwerking moet ook onderhouden worden, enerzijds door in gesprek te blijven over de successen en knelpunten en anderzijds door op vaste momenten te evalueren.
- Wordt er gewerkt met een screening of diagnose-instrument dan moet duidelijk zijn hoe dit instrument de inzet van ondersteuning beïnvloed of zelfs bepaalt. Maak afspraken over wie het instrument afneemt en wat de waarde is van de uitkomst.
- Begin ergens, soms is het maar met 1 gemeente of met twee beschermingsbewindkantoren. Maar maak een begin en breid van daaruit verder uit.

5. De route naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant

Zoals beschreven heeft iedere stap binnen het project tot doel gehad om te komen tot een, door de uitvoeringspraktijk geïnspireerd, modelconvenant dat kan rekenen op een breed draagvlak. Het convenant moet namelijk niet alleen rechtdoen aan de diversiteit en de expliciete wensen van gemeenten en beschermingsbewindvoerders, daarnaast moet het ook de mogelijkheid geven tot maatwerk. Voor iedere partij geldt dat er een afweging moet worden gemaakt in hoeverre men bereid is om de eigen zeggenschap en (beleids)vrijheden te willen inperken ten behoeve van een betere samenwerking en dus een optimalere dienstverlening voor de burger (met financiële problematiek).

Daarom hebben we het project, zoals beschreven, trapsgewijs uitgevoerd. De eerste stap was het ophalen van de voorwaarden en essentiële bouwstenen voor samenwerking binnen de regionale bijeenkomsten en werkgroepen bestaande uit een vertegenwoordiging van in ieder geval beschermingsbewindvoerders en gemeenten. Binnen de samenwerkingspilots zijn deze bouwstenen in de praktijk uitgetest en gekeken is wat werkbaar is en wat dit oplevert. De partijen hebben zelf besloten welk gezamenlijk doel zij nastreven en welk van deze bouwstenen worden vastgelegd binnen de samenwerkingsafspraken. De samenwerking is daarmee door de partijen zelf ingevuld. De kracht van de samenwerkingspilots is dat de samenwerking ontstaat en wordt vastgelegd in afspraken die geheel afhankelijk zijn van de lokale situatie en (on)mogelijkheden van alle partijen. Het betreft dus maatwerk.

Maar opvallend genoeg, zijn er duidelijk rode lijnen te vinden in de gemaakte samenwerkingsafspraken, ondanks alle lokale verschillen en verschillende belangen. Deze rode lijnen zijn vertaald naar het samenwerkingsconvenant. Het gepresenteerde convenant is dus bottom-up ontstaan, op grond van zelf geformuleerde doelen en wensen. In het convenant hebben alle bouwstenen een nadrukkelijke plek gekregen. De gespreksagenda geeft handvatten om het convenant optimaal te laten aansluiten bij de specifieke wensen en doelen van de samenwerkende partijen.

Het convenant is daarna in concept voorgelegd aan de pilotdeelnemers, de deelnemers van de werkgroepen en de klankbordgroep. Belangstellenden, die hadden aangegeven inhoudelijk te willen meedenken hebben ook feedback gegeven. NVVK-leden hebben deelgenomen aan het project en bijgedragen aan het huidige concept-convenant. Divosa en de VNG hebben, als lid van de klankbordgroep, laten weten zich te kunnen vinden in de inhoud van het convenant en zien een meerwaarde in de huidige vorm. Het convenant geeft voldoende ruimte om de uiteindelijke samenwerkingsafspraken geheel af te stemmen op de gezamenlijke doelen, belangen en wensen. De gespreksagenda is hierbij een bruikbare en werkbare toevoeging. Zodoende kunnen wij stellen dat het convenant rekent op een breed draagvlak, niet alleen onder professionals van gemeenten, maar ook onder beschermingsbewindvoerders.

Dit convenant staat ter beschikking voor iedere partij die de samenwerking wil opzetten of intensiveren. Op de website van 'Samen Verder' worden naast het convenant, de vormen van samenwerking binnen de pilots gedeeld. Hier zijn ook de tussen- en eindrapportage te downloaden. Hoewel dit project nu formeel ten einde is, is het doel van 'Samen Verder', door samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders een betere dienstverlening bieden aan de burger met financiële problemen, nog volop in ontwikkeling.

6. Convenant samenwerking gemeente en beschermingsbewindvoerder

De gemeente ..... gevestigd te ....., kantoorhoudende aan ..... te ....., in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr./mevr. ....., respectievelijk in hoedanigheid van ....., hierna te noemen 'gemeente';

En

Het beschermingsbewindvoederskantoor ..... gevestigd te ....., kantoorhoudende aan ..... te ....., in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr./mevr. ....., respectievelijk in hoedanigheid van ....., hierna te noemen 'beschermingsbewindvoerder';

Overwegende dat:

- Er sprake is van een toename van een grote groep burgers die financiële ondersteuning heeft;
- Zonder ondersteuning de financiële situatie van deze groep kan escaleren of leiden tot problematische schulden, of de situatie reeds geëscaleerd is en ondersteuning nodig is voor het oplossen of verminderen van de financiële problemen;
- Een goede samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders een voorwaarde is om aan te sluiten op de hulpvraag van de burger met (een risico op) financiële problemen en zijn/haar financiële zelfredzaamheid zo veel mogelijk te bevorderen;
- Dit convenant bijdraagt aan het terugdringen van armoede en schuldenproblematiek onder de groep burgers die financiële ondersteuning nodig heeft;
- Beide samenwerkingspartners zich inspannen om de burger met financiële problemen de best passende dienstverlening te bieden en daarmee bijdragen aan het efficiënter inzetten van maatschappelijke middelen. Dit convenant is de uitwerking van deze afspraak.
- Dit convenant de intentie en bereidheid tot samenwerking behelst op de beschreven gebieden. De daadwerkelijke invulling van de samenwerkingsafspraken wordt vastgelegd in te overeenkomen 'werkafspraken';
- Voor een goede samenwerking, het noodzakelijk is dat er sprake is van wederzijds vertrouwen en respect;
- In het project 'Samen Verder' vertegenwoordigers van gemeente, beschermingsbewindvoerders en de rechtspraak gezamenlijk hebben verwoord op welke gebieden de samenwerking zou moeten toezien;
- Middels een zevental pilots in de praktijk is uitgewerkt op welke wijze samenwerking vorm kan worden gegeven. Dit convenant is een uitwerking van de opgehaalde input.

Komen partijen het volgende overeen:

Titel 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begrippen en definities

Beschermingsbewindvoerder – een door de kantonrechter aangestelde belangenbehartiger voor burgers die wegens lichamelijke- en/of psychische gebreken en/of verkwisting en/of problematische

schulden daar zelf niet toe instaat zijn. De beschermingsbewindvoerder is ingeschreven bij het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM en voldoet daarmee aan het besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren, dat sinds 1 juni 2015 van kracht is.

Financiële ondersteuning – het bieden van steun ter voorkoming van het ontstaan en/of het escaleren van schulden en ter bevordering van het de-escaleren en oplossen van schulden. Dit kan door middel van het overnemen en beheren van de financiële administratie, het coachen van of aanleren van vaardigheden aan de burger met financiële problemen, etc.

Financiële zelfredzaamheid – het zelfstandig, of met behulp van een sociale steunstructuur in balans houden van de financiën op zowel de korte als de lange termijn. Voorkomen wordt dat schulden ontstaan of escaleren doordat er weloverwogen keuzes worden gemaakt en tijdig hulp wordt ingeroepen als dat nodig is.

Werkafpraak – de specifieke afspraak over de inhoud, rol, regie, financiële vergoeding etc. die tussen de gemeente en de beschermingsbewindvoerder wordt gemaakt over werkprocessen, communicatie, rolverdeling, rolverheldering en kwaliteitsborging.

Artikel 2 Doelgroep

De samenwerking tussen de gemeente en de beschermingsbewindvoerder richt zich op de financiële ondersteuning en, waar mogelijk, het (financieel) zelfredzaam maken van burgers met (een risico op) financiële problemen.

Artikel 3 Toepassingsbereik

Het convenant is van toepassing op alle situaties waarbij burgers met (een risico op) financiële problemen tevens baat kunnen hebben bij ondersteuning door gemeente en/of beschermingsbewindvoerder.

Artikel 4 Doelstelling

De gemeente en beschermingsbewindvoerder hebben de intentie om door samen te werken de burger met (een risico op) financiële problematiek zo goed als mogelijk te ondersteunen in zijn/haar specifieke ondersteuningsbehoefte. Tevens wordt er gestreefd een efficiëntieslag te maken door samenwerking. De samenwerking ziet in ieder geval op de volgende onderdelen:

- Communicatie
- Werkprocessen
- Rolverdeling en rolverheldering
- Kwaliteitsborging

Artikel 5 Beoogd resultaat

Door middel van dit convenant bieden de samenwerkingspartners de best passende ondersteuning aan de burger met (een risico op) financiële problematiek, wat leidt tot:

- Het terugdringen van armoede- en schuldproblematiek;
- Het voorkomen of de-escaleren van (ernstige) schuldproblematiek;
- Het voorkomen van financieel misbruik;
- Het voorkomen of reduceren van (ontregelende) financiële stress, waar dat mogelijk is;
- Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van burgers met (een risico op) financiële problematiek, waar dat mogelijk is;
- Het vergroten of behouden van de zelfredzaamheid van burgers met (een risico op) financiële problematiek op andere levensgebieden, waar dat mogelijk is;
- Een efficiëntere dienstverlening door;
  - een structurele vorm van ingeregelde communicatie
  - beter afgestemde werkprocessen
  - duidelijke rolverdeling en rolverheldering
  - afspraken over kwaliteitsborging

Titel 2 Samenwerking

Artikel 6 Invulling van de samenwerking

Op de volgende onderdelen zijn tussen de gemeente en beschermingsbewindvoerder afspraken gemaakt, die worden gezien als basisvoorwaarde voor het intensiveren en bevorderen van de onderlinge samenwerking:

1. Communicatie

Op het gebied van communicatie zijn de volgende afspraken gemaakt:

De samenwerkingspartners hebben de intentie om elkaar in ieder geval jaarlijks te ontmoeten, om kennis te delen en ervaringen uit te wisselen. Indien nodig of op verzoek van een van de samenwerkingspartners kan in overleg besloten worden om de frequentie aan te passen.

Er worden concrete afspraken gemaakt over het inregelen van een communicatiestructuur op lokaal en, indien mogelijk, regionaal niveau.

Het doel en de specifieke inhoud van deze communicatiestructuur wordt in de werkafspraken vastgelegd.

2. Werkprocessen

Op het gebied van werkprocessen zijn de volgende afspraken gemaakt:

De samenwerkingspartners hebben de intentie een integraal en complementair werkproces aangaande burgers met (een risico op) financiële problemen vast te leggen. Binnen de werkafspraken wordt het werkproces inhoudelijk uitgediept.

De samenwerkingspartners streven ernaar een doelgroepenbeleid te voeren. Het doel is burgers met (een risico op) financiële problematiek (weer) financieel zelfredzaam te maken en tevens maatschappelijke middelen gericht en efficiënter in te zetten. In de werkafspraken wordt dit inhoudelijk uitgewerkt.

De afspraken rondom de in- en uitstroom van burgers in/uit beschermingsbewind richten zich specifiek op de burgers met (een risico op) financiële problemen die zelfredzaam zijn te maken of waarbij het netwerk de financiële zelfredzaamheid ondersteunt of borgt. In de werkafspraken wordt dit inhoudelijk vastgelegd.

Om de effectiviteit te vergroten binnen de samenwerking worden er afspraken gemaakt over de informatie uitwisseling, waarbij nadrukkelijk wordt gestreefd om zo veel mogelijk te digitaliseren.

Indien sprake is van gegevensuitwisseling wordt de Wet bescherming persoonsgegevens in acht genomen en worden de rechten van de burgers geborgd. Persoonsgegevens worden alleen met toestemming van de burger onderling uitgewisseld. Het doel van de uitwisseling is de burger de best passende hulp bieden voor de (financiële) ondersteuningsbehoefte. De gegevens worden door de ontvangende partij enkel voor dit doel benut.

3. Rolverdeling en taakverheldering

Op het gebied van de rolverdeling en taakverheldering zijn de volgende afspraken gemaakt:

De wettelijke rollen van beide partijen staan niet ter discussie.

Binnen het te voeren doelgroepenbeleid hebben zowel de gemeente als de beschermingsbewindvoerder een rol. De inhoud van deze rollen wordt vastgelegd in de werkafspraken.

Om de rollen gescheiden te houden wordt in gezamenlijk overleg een sociale kaart vastgesteld, waaruit duidelijk blijkt wie, wat, wanneer doet.

4. Inregelen kwaliteitsborging

Op het gebied van de kwaliteitsborging zijn de volgende afspraken gemaakt:

Om de kwaliteit te borgen leggen de deelnemers zich vast aan inspanningsverplichtingen jegens elkaar, gericht op het onderhouden en stimuleren van de samenwerking en het uitvoeren van de gemaakte werkafspraken.

De borging van de kwaliteit wordt in de werkafspraken vastgelegd.

Titel 3 Slotbepalingen

Artikel 7. Wijzigingen

1. Zodra er aanleiding is om het convenant aan te vullen of te wijzigen, treden de convenantpartners hierover in overleg.
2. Wijzigingen in of aanvullingen op het convenant kunnen alleen worden aangebracht als beide partijen hier goedkeuring aan verlenen.
3. Alle wijzigingen en aanvullingen worden schriftelijk vastgelegd en ondertekend door beide partijen.

Artikel 8 Verschil van mening

Zodra er bij de samenwerkingspartners interpretatieverschillen ontstaan over de uitvoering van dit convenant, treden de gemeente en beschermingsbewindvoerder met elkaar in overleg. Verschillen van mening worden zo veel mogelijk in gezamenlijk overleg opgelost.

Artikel 9 Inwerkingtreding en looptijd

De looptijd van dit convenant gaat in op de datum van ondertekening. Het convenant wordt daarna, stilzwijgend, jaarlijks verlengd voor de duur van één jaar.

Artikel 10 Beëindiging van het convenant

De gemeente en/of beschermingsbewindvoerder kunnen eenzijdig of gezamenlijk het samenwerkingsconvenant opzeggen en houden daarbij een opzegtermijn van drie maanden voor het verstrijken van het lopende jaar in acht. Er bestaat geen recht op schadevergoeding.

Artikel 11 Evaluatie

De gemeente en beschermingsbewindvoerder evalueren in ieder geval jaarlijks de gemaakte afspraken en de invulling daarvan. De partijen kunnen onderling meerdere tussentijdse evaluaties afspreken.

Aldus overeengekomen, getekend en in tweevoud opgemaakt te ..... op ...-...-2017.

Dhr./Mevr. ....

Gemeente .....

Dhr./Mevr. ....

Beschermingsbewindvoederskantoor .....